

b. In de verbindingsacte staat, dat, indien iemand bezwaar heeft tegen de Drie formulieren van enigheid, dat hij dat kenbaar moet maken in de kerkelijke weg maar br Hoekstra heeft geen bezwaar tegen de Drie Formulieren van Enigheid. Die onderschrijft hij volkomen. Van het „vierde formulier“ is in de verbindingsacte geen sprake. En dan toch maar geschorst omdat hij tegen die acte heeft gehandeld!

Ik eindig nu maar; natuurlijk zijn er hier veel meer aantekeningen te maken, maar ik mag niet meer plaats vragen in uw blad.

Voor heel deze schorsing heb ik maar één woord: treurig! En dan aan het eind van de vergadering de Heere maar vragen, dat hij de genomen besluiten wil zegenen! Hoe durft men eigenlijk. Ik snap niet, dat er nog niet meer mensen de ogen eindelijk eens open gaan. Als men nu nog niet ziet, dat het in de gebonden kerken al lang misgaat; moet men wel stekeblind zijn.

Enfin, er zit een goede kant aan de zaak, n.l. dat het, wat de Friese predikanten aangaat, den volke toch eindelijk wel eens duidelijk kan worden, dat men niet altijd maar kan voortgaan, ja en nee tegelijk te zeggen, maar dat het eindelijk eens moet worden: ja of neen, voor of tegen.

Friese predikanten, gij hebt een streep gehaald door uw eigen brochure, gij appelleert tegen schorsingen, die gij onwettig noemt, maar ondertussen gaat gij zelf de weg der schorsingen op. Van te voren was te zien, dat het zover eens komen moest. Nu zijn we dan zover en hoezeer ik mij ook bedroef over deze zondige schorsing, ik ben dankbaar dat de geesten openbaar worden!

Harlingen.

De J. HETTINGA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

In „Concordia“, een der kerkelijke organen van de Prot. Ref. Churches in Amerika, lezen we:

DE OOSTELIJKE PREDIKANTEN- CONFERENTIE VERGADERT.

Op Donderdag 16 Oct. is er een vergadering gehouden van de Oost. Pred. Conf. in de First Prot. Ref. Church te Grand-Rapids, Michigan. Of deze „vergadering“ een „gebeurtenis“ is, is nog te vroeg om te zeggen. Gezegd kan worden, dat belangrijke leerstellige vraagstukken besproken werden. Op deze vergadering waren alle predikanten van onze kerken, die tot de Classis Oost behooren, aanwezig, onze gekozen kandidaten, Student H. Mensch, toekomstig student C. Reitsma, D. Jonker en de ouderlingen J. Fisher en W. Vis. En natuurlijk, ook professor dr K. Schilder. Van de classis West waren aanwezig de Revs. J. Blankespoor, A. Cammenga en G. Vos.

Rev. R. Veldman leidde de vergadering. Een verhandeling, die ondergeteekende te leveren had over: „Geloof en Rede“ werd niet gegeven, daar de geheele dag besteed werd aan de bespreking van het geschilpunt over: „Het Verbond Gods“. Al met al was het een rijke dag. In het algemeen kan gezegd worden, dat zij, die dr Schilder nog niet ontmoet hadden, een duidelijker inzicht kregen van zijn zienswijze over het Verbond, welk inzicht een eerste vereischte is voor een vruchtbare bespreking.

Hieraan mogen we toevoegen, dat de algemeene opvatting van de conferentiegangers was, dat een andere vergadering noodzakelijk was om de bespreking voort te zetten. De meeste conferentiegangers hadden zelfs geen gelegenheid gehad om vragen te stellen en velen voelden, dat zij nog niet voldoende ingelicht waren door dr K. Schilder, of hadden niet voldoende tijd gehad om rustig na te denken over wat hij te zeggen had, om verstandige vragen te stellen die pasten bij de bespreking. Daarom werd er besloten om weer bijeen te komen op 4 en 5 Nov. in Grand Rapids om weer te vergaderen met dr Schilder.

We zouden de volgende voorstellen willen doen:

1. Dat dr Schilder een korte samenvatting geeft van zijn zienswijze op papier in den vorm van stellingen met toelichting, en dat deze zoo spoedig mogelijk gestencild gegeven worden. We beseffen, dat onze gast het zeer druk heeft, maar, mogelijk is dit niet te veel gevraagd. In ieder geval zouden wij hem veel gemakkelijker begrijpen.

2. Dat iedere conferentieganger ook de vragen opschrijft waarvan hij voelt, dat zij van belang zijn voor de zaken, die in geding zijn. Dit laatste zou gemakkelijker zijn, als we dr Schilder's samenvatting hadden van zijn eigen zienswijze en wat hij noemt de „Stand der problemen“, „vragen van terminologie“ en het „onnoodig scheppen van theologische dilemma's op het punt van het Verbond.“

3. Het is nauwelijks noodig voor ons om meer licht te hebben van Rev. Hoeksema. We zijn allen bekend met de zienswijze welke er reeds jaren is.

Zeven stellingen voorgelegd door Rev. Hoeksema.

Rev. Hoeksema had verschillende stellingen gedicteerd, zeven in aantal, welke hij oordeelde de Prot. Ref. zienswijze over het Verbond te vertegenwoordigen en passend op dit oogenblik. Deze waren gestencild door zijn zoon, Homer C. Hoeksema. Tot vreugde van alle aanwezigen was Rev. Hoeksema in de morgenvergadering aanwezig. Hij bleef lang genoeg om zijn eigen stellingen te lezen, terwijl hij zijn toelichting improviseerde. Tot zijn eigen verrassing, als wel van allen die aanwezig waren, sprak hij niet minder dan een uur en twintig minuten.

Neen, Rev. Hoeksema is in geen geval lichamelijk de sterke man van vroeger jaren. Maar er zijn veel aanwijzingen die hoop geven, dat hij spoedig weer zijn werk kan doen in beperkte mate. Op sommige momenten in de bespreking van zijn stellingen was er iets van vurig enthousiasme. Rev. Hoeksema had zeer sterk verlangd naar dezen dag. En het onderwerp ligt zeer na aan zijn hart. Was dat niet zoo, dan zou hij de moeite niet gedaan en zijn krachten ingespannen hebben, wat nu gebeurd is.

Er is te weinig ruimte in deze kolom om de stellingen volledig weer te geven. Voldoende is het te zeggen, dat de stellingen de volgende punten raakten:

1. De idee van het Verbond. Dit besloeg de stellingen 1—3. In stelling 1 werden de volgende begrippen betreffende het Verbond (Ideeën — Opvattingen) opzij gezet als niet uitdrukken de Schriftuurlijke voorstelling van het Verbond, te weten „de belofte“, „een contract“, „de weg der verlossing“ en „een verbintenis tegen een derde partij“. Maar het Verbond is „De vriendschappelijke omgang“ (fellowship of friendship) tusschen God en Zijn volk in Jezus Christus en dat was het denkbeeld ervan ook in het eerste Paradijs. Het was geen Werkverbond (Stelling 2 en 3).

2. Het Verbond is onvoorwaardelijk. God realiseert en handhaaft het. En dit gebeurt op de basis van Christus' verdiensten en wordt gerealiseerd door de genade van den H. Geest.

3. De vrucht van de oprichting, realiseering van het Verbond is, dat wij „liefhebben den Heere onzen God met geheel ons hart, met geheel onze ziel, met geheel ons gemoed, met alle krachten, onze oude natuur dooden en in een nieuw en heilig leven wandelen“. Zoo opgevat wordt de belofte alleen verwerkelijk in de uitverkorenen, zooals ze trouwens ook alleen voor hen bedoeld is. (Stelling 4 tot 6).

4. De bedeeling van het Verbond loopt in de lijn van de geslachten der geloovigen. Hier wordt de belofte „bedeeld“ aan ieder zonder onderscheid. Allen worden gedoopt, onderwezen in den weg des Verbonds, komen onder de prediking en tucht der kerk. Dus daar is een verscherping van de antithese en de tweevoudige vrucht in den verworpenen en uitverkorene (Stelling 7).

Het is te betreuren, dat Rev. Hoeksema niet in staat was om aanwezig te zijn bij het overige van de vergadering. Mogelijk zal hij op de volgende vergadering aanwezig kunnen zijn.

Prof. Dr K. Schilder antwoordt.

Dat wij moeten schrijven dat dr Schilder „antwoordt“ is het gevolg van twee zaken, welke beide ongetwijfeld veroorzaakt worden door Rev. Hoeksema's „stellingen“ en door wat door hem gezegd werd als verduidelijking op deze stellingen. Bij het inleiden van de stellingen merkte Rev. Hoeksema op, dat er een tamelijk duidelijk verschil was in de opvatting van het Verbond die de Vrijgemaakte Kerken hebben en die de Prot. Reformed Churches hebben. Natuurlijk gaf dit „richting“ (setting) aan den geheelen dag. Dr Schilder was zeer goed opgewassen tegen de moeilijkheid van deze „richting“. Zijn geheelen tijd werd daarom liever gegeven tot „replik“ dan tot een systematische uiteenzetting van zijn eigen zienswijze.

Dit leverde een duidelijk voordeel op voor de conferentiegangers. Het noodzaakte den geachten professor zijn zienswijze er tegenover te stellen waar zulks noodig was en ook de punten te toonen waarin hij overeenstemde, hetzij geheel of met zekere beperking van de termen. Onze ruimte is beperkt, maar we willen eenige details geven.

Het eerst van alles protesteerde dr Schilder tegen de verklaring van Rev. Hoeksema, dat de twee kerken een verschillende Verbondsopvatting hebben. Het was zijn overtuiging, dat noch de Prot. Ref. Churches, noch de Vrijgemaakte Kerken een officieel aangenomen Verbondsopvatting hadden. Er moet onderscheid gemaakt worden tusschen de meening van vooraanstaande theologen en die van den bestaanden toestand der kerken in belijdenisverklaring. Beide hebben de drie Formulieren van Eenigheid en niets meer officieel. Vandaar was er ruimte voor vrij debat en vriendschappelijke discussie.

Om een soort verslag te geven en op z'n minst een korte samenvatting, is niet mogelijk in deze ruimte. Echter willen we toch aandacht vragen voor het volgende:

1. Dr Schilder zag een sterk punt van overeenstemming in stelling 7. Dat de Belofte „bedeeld“ wordt aan allen zonder onderscheid. Het werd echter in de discussie duidelijk, dat „wat bedeeld wordt“ aan allen,

de groote moeilijkheid (crux) van de kwestie is. Niet „dat“ het aan allen „bedeeld“ wordt.

2. Dr Schilder keurde ook den term „idee“ af. Het was een term met veel verschillende beteekenissen onder de filosofen, dikwijls twijfelachtig in betekenis. Klaarblijkelijk gaat het bezwaar van den professor tegen „idee“ tegenover „werkelijkheid“. Hij kende geen „ideeverbond“. Hij kende alleen een „verbond“ in den tijd en dit was niet een idee, maar een concrete regeling van God.

3. Hij zou er ook wel van willen spreken, dat God het „Verbond“ handhaaft, maar deze „handhaving“ is niet handhavend „een vriendschappelijke omgang“ maar handhavend het „rechtskader“ (Covenant-Statutes) en dat in twee richtingen. De hoogleraar wil geen „aanbieding“ (offer) in den Heynsiaanschen zin, maar liever handhaving van wat hij noemt de twee deelen van het Verbond, „eisch en belofte“ in hun analogische verhouding tot elkander.

4. Ofschoon prof. Schilder geen gelegenheid had om een systematische uiteenzetting van zijn zienswijze te geven, werd het, met betrekking tot de algemeene ten grondslag liggende voorveronderstelling, duidelijk, dat, hoewel zijn zienswijze niet is die van wijlen prof. Heyns, het verschil nauwelijks een terminologisch verschil schijnt te zijn. Het is eerder een verschil van opvatting over veel verwante vragen over het Verbond, vragen zooals de verhouding van den Raad Gods tot de geschiedenis.

Steeds op den achtergrond meende ik de volgende constructies te ontdekken:

1. Dat we scherp moeten onderscheiden tusschen den „Vrederaad“ en het „Genadeverbond“.

2. Dat het „Genadeverbond“ en de uitverkiezing niet identiek zijn.

3. Dat het Genadeverbond opgericht wordt in den tijd, en dan werkelijk met den mensch door openbaring van Gods gesproken Woord, dat door het te openen en het in 't aanzijn te roepen, mogelijk maakte een echte historische Verbondsluiting.

4. Beide, „belofte en eisch“, maar ook de belofte van belooning en de dreiging van straf, zijn constitutieve elementen in het Verbond, zoowel in de handhaving als in de realiseering ervan.

Het is de overtuiging van ondergeteekende, dat, zooals ik nu de zaak zie, tegen dezen achtergrond het „antwoord“ van dr Schilder verstaan moet worden. Maar we zullen nog een nadere vergadering houden.

G. L(UBBERS).

Amice frater.

Naar aanleiding van mijn brieven over het U bekende betoog van ds Popma, kwam ik met hem in een aangename en interessante correspondentie — het interessante dan van zijn kant — waarin hij zegt, dat hij misverstaan werd, aangezien hij wel degelijk wil, dat elk levensverband tot zijn eigen confessie komt in nauwlettend rekening houden met de belijdenis der kerk. Ook wil hij niet het leven in stukjes snijden, maar dat doe ik zelf. Zoodat wij nu in een niet onvermakelijke situatie tegenover elkander komen te staan. Dr Popma heeft eenig bezwaar tegen mijn toon, waarin hij spot proeft, maar ik kan het nu eenmaal niet helpen, dat ik in ons menschelek gedoe licht den humor zie. En die is hier toch onmiskenbaar aanwezig.

Ik zei: snijdt U het leven niet in stukjes? En toen antwoordde hij: niet ik, maar gij zelf. En nu moeten wij toch wel nader met elkander praten, want anders gaat het ons als die twee heeren voor de deur van een treincoupé. Toen was het de beleefdheid, die het dispuut bracht. Na U, zei de een en hij boog. Neen, zei de ander, na U, en hij boog. En zoo spraken en zoo bogen zij, terwijl de trein was vertrokken en reeds uit het gezicht was.

Zoo zouden wij elkander al maar, zij het ook vriendelijk, zeggen: gij snijdt het leven in stukjes, en buigen over en weer, maar het probleem zelve zou ons ontgaan.

Het probleem is hier: ons belijden: is het pluriform of niet. En aangezien ik daaromtrent nog een enkel gegeven van dr Popma wachtend ben — door mijn schuld — moet ik de behandeling dezer zaak tot een volgend epistel uitstellen.

De zaak is belangrijk genoeg, om ernstig haar te overwegen en te zeggen, wat wij precies onder die pluriformiteit verstaan, anders praten wij langs elkander heen, wat onder ons zoo vaak helaas geschiedt, en dan wordt ons gesprek zoo iets als bij Babels toren. Wij verstaan elkander niet meer. Een droef verschijnsel in onzen kerkelijken strijd.

Ik ga dus tot iets anders over.

Ik las n.l. in de „Groninger Kerkbode“ — het orgaan van de nog gebonden kerken in ons gewest — een artikel van ds Van Strien over een studie van dr Van der Zanden over den kinderdoop, sacrament der geloovigen.

Tot mijn groote verbazing zegt ds Van Strien, dat

men den C
stelling he
Let ik a
juist zijn.
woorden, e
Zanden ge
Nog zeg
handeling
hier en ds
Maar hij
aan te wa
Nu gelo
eenvoudige
dat het v
en eenvou
niet zien.
Maar he
boekje va
den, dat c
wat meer
Het was
wordt, pol
prof. Schil
zegging v
zegt de sc
niet het sa
Dit dog
dan gewog
zware wo
in de vrij
Dan kor
Want dr
zeggen, da
een schijn
Want va
tieve en s
de schijve
doop, zoo
zin altijd
Alleen e
gen opkom
Wat wo
een ander
Dat de
zin?
De schri
doop is er
deren niet
deelen in
Geest en r
kan blijke
God bij he
de aan de
baat een
moet de k
zij tot de
naar zijn
Dat is e
filosofie
geloofschep
Het is
gangspunt
Dat hij he
stelt als v
ons niet v
ren of zal
deren in h
komen.
Hier is
Het nieu
dat nu de
subjectieve
Het sub
— niet we
doopeling,
Wie nu
lijk ding t
Stel dan
ten werke
komt naar
vingerbew
De eene
is ongeho
teeken aan
ken bij bel
den ongeho
Maar dr
niet. Het v
teeken.
komt, voor
niet.
Dus, zoo
niet veran
Hij zal
het wel, n
Ten aan
de gedoopt
wil U toch
vraagd; m
dien, gij z
geweest.
Maar wa
om een re
Zij over
Zanden an
kan alleen.